

» caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Si caro factum est, vera caro factum est. Nam si non vera caro, nec caro. Sicut vera caro Mariæ, vera caro Christi, quæ inde suscepta est. Hæc vera caro comprehensa, flagellata, colaphizata, suspensa; hæc vera caro mortua, hæc vera caro sepulta est; hæc vera caro a morte etiam resurrexit. Reddunt testimonia cicatrices: Vident oculi Discipulorum, et adhuc fluctuat admiratio; compalpat manus, ne dubitet animus. Contra tantam evidentiam, fratres, quam hoc modo voluit Dominus noster Jesus Christus persuadere Discipulis eam per orbem terrarum prædicaturis, contra hanc evidentiam pugnare videtur Apostolus, dicens: « Caro et sanguis regnum Dei non possidebit? »

XIV. Possemus hanc quæstionem ita solvere, et resistere vanis calumniatoribus: verumtamen et sic solvetur, quomodo potest cito responderi, et diligentius, quod ait Apostolus, considerabimus unde sit dictum. Dico ergo quomodo possumus facillime respondere. Quid habet Evangelium? Quod resurrexit Christus in eo corpore, quo sepultus est: quia visus, quia contrectatus est, quia Discipulis ait putantibus quod spiritus esset: « Palpate, et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, » sicut me videtis habere². » Quid contra Apostolus? « Caro et sanguis, inquit, regnum Dei non possidebunt. » Amplector utrumque, nec dico ista pugnancia, ne ego ipse contra stimulum pugnem. Quomodo ergo amplector utrumque? Cito, ut dixi, possem sic respondere: Apostolus ait: « Caro et sanguis regnum Dei hæreditate possidere non possunt. » Recte dixit; non est enim carnis possidere, sed possideri. Non enim corpus tuum aliquid possidet, sed anima tua per corpus possidet, quæ ipsum

¹ Joan 1, 14. — ² Luc, xxiv, 39.

SERMO CCCLXII, DE RESURRECTIONE MORTUORUM. 429
etiam corpus possidet. Si ergo sic resurgit caro, ut habeatur, non habeat; ut possideatur, non possideat: quid mirum si caro et sanguis regnum Dei non possidebit, quia utique possidebitur? Nam eos possidet caro, qui non sunt regnum Dei, sed regnum diaboli, et ideo subditi sunt voluptatibus carnis. Unde et ille paralyticus grabbato portabatur: sed sanato Dominus ait: « Tolle grabbatum tuum, et vade in domum tuam². » Sic ergo paralytici sanati tenent carnem suam, et ducit quo vult: non quo non vult a carne ipse trahitur, et portat potius corpus, quam portatur a corpore. Manifestum est quod in illa resurrectione non habebit caro illecebrarum tractum, ut ducat animam per quasdam titillationes atque blanditias, quo anima non vult, et plerumque superatur, dicens: « Video aliam legem in membris meis repugnantem legi » mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, » quæ est in membris meis. » Adhuc portatur grabbato paralyticus, nondum portat: exclamet ergo: « Infelix » ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » Respondeatur: « Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum². » Cum ergo resurrexerimus. Non nos caro portabit, sed nos eam portabimus: si nos portabimus, nos eam possidebimus: si nos eam possidebimus, non ab ea possidebimur: quia liberati a diabolo regnum Dei sumus: atque ita caro et sanguis regnum Dei non possidebit. Ergo calumniatores illi conticescant, qui vere sunt caro et sanguis, et nihil possunt nisi carnaliter cogitare. Quia etiam de illis in eadem prudentia carnis perseverantibus, unde caro et sanguis merito appellantur, recte dici potuit: « Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt. » Etiam hoc modo solvatur hæc quæstio: quia tales homines, qui caro et sanguis appellantur, (de

¹ Marc, 11, 11. — ² Rom, vii, 23-25.

talibus enim etiam Apostolus dicit : « Non est nobis col-
» luctatio adversus carnem et sanguinem¹;) si non se ad
spiritalem vitam converterint, et spiritu facta carnis
mortificaverint, regnum Dei possidere non poterunt.

XV. Veruntamen quid ait Apostolus, dixerit aliquis.
Ille enim verior sensus est, qui circumstantia lectionis
aperitur. Itaque ipsum potius audiamus, et ex tota quæ
circa ex contextione Scripturæ, quid in eo loco intelligi
voluerit, videamus. Sic enim ait : « Primus homo de
» terra, terrenus; secundus homo de cœlo². Qualis terre-
» nus, tales et terreni; et qualis cœlestis, tales et cœles-
» tes. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus et
» imaginem ejus qui de cœlo est. Hoc autem dico, fratres,
» quia caro et sanguis regnum Dei non possidebit, neque
» corruptio incorruptionem³. » Singula ergo videamus.
« Primus homo, inquit, de terra, terrenus; secundus
» homo, de cœlo. Qualis terrenus, tales et terreni, » id
est, omnes morituri : « Et qualis cœlestis, tales et cœ-
» lestes, » id est, omnes resurrecturi. Jam enim cœlestis
homo resurrexit, et ascendit in cœlum : cui per fidem
nunc incorporamur, ut sit ipse caput nostrum ; membra
autem ordine suo sequantur caput suum, et quod præ-
monstratum est in capite, tempore suo demonstratur in
membris : modo autem hoc fide portemus, ut ad ipsam
rem et speciem suo tempore veniamus. Sic enim alio loco
dicit : « Si autem resurrexistis cum Christo, quæ sursum
» sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens ;
» quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram⁴. »
Sicut ergo cum in nobismetipsis nondum surreximus,
sicut Christus in corpore, per fidem tamen cum Christo
resurrexisse nos dicimur : ita imaginem cœlestis hominis,

¹ Ephes. vi, 12. — ² Vulgata habet *de cœlo, cœlestis*. — ³ 1 Cor. xv, 47-
50. — ⁴ Coloss. iii, 1, 2.

SERMO CCCLXII, DE RESURRECTIONE MORTUORUM. 431
id est, qui jam in cœlis est, fide interim portare nos
jubet.

XVI. Si quis autem quærit cur hominem secundum
non in cœlo dixerit, sed de cœlo, cum et ipse Dominus
de terra corpus acceperit, quia utique Maria ex Adam et
Eva erat progenita; intelligat terrenum hominem secun-
dum terrenam concupiscentiam dictum : et quoniam af-
fectus ille terrenus est, quo per concubitum maris et fœ-
minæ nascuntur homines, trahentes etiam ex parentibus
originale peccatum; corpus autem Domini nullo tali
affectu ex utero virginali creatum est, quamvis de terra
Christus assumpserit carnem, quod intelligitur Spiritus
sanctus significare, dicens : « Veritas de terra orta est¹; »
non tamen terrenus, sed cœlestis homo, et de cœlo di-
citur. Si enim suis hoc fidelibus per gratiam præstitit,
ut recte dicat Apostolus : « Nostra enim conversatio in
» cœlis est²; » quanto magis ipse cœlestis homo, et de
cœlo dicendus est, in quo nullum unquam peccatum
fuit? Propter peccatum enim dictum est homini : « Terra
» es, et in terram ibis³. » De cœlo ergo cœlestis homo ille
rectissime dicitur, cujus conversatio de cœlo nunquam
recessit : quamvis Dei Filius etiam hominis filius factus
de terra corpus assumpserit, id est, formam servi : « Non
» enim ascendit, nisi qui descendit. » Quia etsi cæteri,
quibuscumque donaverit ascendunt, vel potius ejus gra-
tia levantur in cœlum, etiam sic ipse ascendit, quia cor-
pus ejus fiunt; et secundum hoc unus ascendit : quoniam
sacramentum magnum in Christo et Ecclesia exponit
Apostolus, quod scriptum est : « Et erunt duo in carnem
» unam⁴. » Unde etiam dicitur : « Igitur non jam duo,
» sed una caro⁵. » Quapropter « Nemo ascendit in cœ-

¹ Psal. lxxxiv, 12. — ² Philip. iii, 20. — ³ Gen. iii, 19. — ⁴ Ephes. v,
31. — ⁵ Matth. xix,

» lum, nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis qui est
 » in cœlo¹. » Propter hoc enim addidit, « Qui est in
 » cœlo, » ne quisquam ejus conversationem de cœlo recessisse arbitraretur, cum per terrenum corpus in terra hominibus appareret. Ergo « Sicut portavimus imaginem
 » terreni, portemus et imaginem ejus qui de cœlo est, » interim fide, per quam etiam cum illo resurreximus : ut et sursum cor habeamus, ubi Christus est in dextera Dei sedens; et ideo quæ sursum sunt quæramus, atque sapiamus, non quæ super terram.

XVII. Sed quia de resurrectione corporis agebat : nam ita proposuerat : « Sed dicit aliquis : Quomodo resurgunt mortui? quo autem corpore veniunt? » et propterea dixerat : « Primus homo de terra, terrenus; secundus homo, de cœlo. Qualis terrenus, tales et terreni, et qualis cœlestis, tales et cœlestes² : » ut hoc speremus in nostro corpore futurum, quod in Christi corpore præcessit; atque hoc quanquam nondum reipsa percepimus, interim fide teneamus. Ideo subjunxerat : « Sicut » portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem » ejus qui de cœlo est. » Ne ad talia nos resurrecturos crederemus, qualia secundum primum hominem corruptibiliter agebamus, subjecit statim : « Hoc autem dico, » fratres, quia caro et sanguis regnum Dei hæreditate » possidere non possunt. » Atque ostendere volens quid dixerit carnem et sanguinem, quia non ipsam speciem corporis, sed corruptionem significat nomine carnis et sanguinis, quæ corruptio tunc non erit. Corpus enim sine corruptione, non proprie dicitur caro et sanguis, sed corpus. Si enim caro est, corruptibilis atque mortalis est : si autem jam non moritur, jam non corruptibilis; et ideo sine corruptione manente specie, non jam caro, sed cor-

¹ Joan. III, 13. — ² 1 Cor. XV, 35-48.

pus dicitur : et si dicitur caro, non jam proprie dicitur, sed propter quamdam speciei similitudinem. Sicut possumus forte propter eandem similitudinem, etiam Angelorum carnem dicere, cum sicut homines apparuerunt hominibus; cum essent corpus, non caro : quia corruptionis indigentia non inerat. Quia ergo possumus secundum similitudinem carnem appellare etiam corpus quod jam non corrumpitur, secutus sollicitus Apostolus exponere voluit quid dixerit carnem et sanguinem : quia secundum corruptionem hoc dixit, non secundum speciem : et subjecit statim : « Neque corruptio incorruptionem » hæreditate possidebit : » tanquam diceret : Quod dixi : « Caro et sanguis regnum Dei non possidebit ; » hoc dixi, quoniam « Corruptio incorruptionem non possidebit. »

XVIII. Et ne quisquam diceret : Si ergo incorruptio a corruptione non potest possideri, quomodo ibi erit corpus nostrum? Audite quod sequitur. Quasi enim diceretur Apostolo : Quid est ergo quod dicis? frustra ne credidimus carnis resurrectionem? Si caro et sanguis regnum Dei non possidebit, frustra credidimus resurrexisse Dominum nostrum a mortuis in corpore in quo natus et crucifixus est, in eo ascendisse in cœlum coram oculis Discipulorum suorum, de quo cœlo ad te clamavit : « Saule, Saule, quid me persequeris¹? » Occurrit hoc Paulo sancto et beato Apostolo, et pia charitate parturienti filios suos in Christo per Evangelium genitos, quos adhuc parturiebat donec Christus in eis reformaretur, id est, donec portarent per fidem imaginem ejus qui de cœlo est. Nolebat enim eos in ea ruina remanere, ut arbitrarentur se talia facturos in regno Dei, in illa æterna vita, qualia faciebant in hac vita, in voluptatibus manducandi et bibendi, nubendi, uxores ducendi,

¹ Act. IX, 4.

et eos carnaliter generandi¹ : hæc enim opera corruptio carnis habet, non ipsa species carnis. Jam ergo quia non ad talia resurrecturi sumus, præscripsit, ut jam dudum dixeram, Dominus in Evangelica lectione, quæ modo recitata est. Judæi enim resurrectionem quidem credebant carnis, sed talem futuram putabant, ut ea vita esset in resurrectione, qualem in hoc sæculo gerebant; atque ita carnaliter cogitantes: Sadducæis respondere non poterant proponentibus de resurrectione quæstionem, cujus erit uxor mulier, quam septem fratres sibi succedentes habuerunt, cum vellet unusquisque fratri suo mortuo ex ejus uxore semen excitare². Sadducæi enim secta erat quædam Judæorum, quæ non credebat resurrectionem. Judæi ergo Sadducæis istam quæstionem proponentibus fluctuantes et hæsitantes respondere non poterant; quia regnum Dei a carne et sanguine, id est, incorruptionem a corruptione possideri posse arbitrabantur. Venit Veritas, interrogatur a deceptis et deceptoribus Sadducæis, proponitur illa quæstio Domino. Et Dominus qui sciret quid diceret, et quod nesciebamus credere nos vellet, respondet auctoritate majestatis suæ quod credamus. Apostolus autem exposuit quantum ei datum est: quod, quantum possumus, intelligamus. Quid ergo Dominus Sadducæis? « Erratis, inquit, non scientes Scripturas, » neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubunt, neque uxores ducunt; neque enim incipiunt mori, » sed erunt æquales Angelis Dei³. » Magna virtus Dei. Quare non nubunt; neque uxores ducunt? Quia non incipient mori. Ibi enim successor, ubi decessor. Nulla ergo ibi talis corruptio. Et ille Dominus per ætates ab infantia usque ad juventutem cucurrit, quia carnis adhuc

¹ Beda et Florus ad 1 Cor. xv. — ² Math. xxii, 13. — ³ Ibid. 29 et 30.

mortalis gerebat substantiam: posteaquam resurrexit in ætate in qua sepultus est, numquid credimus eum in cœlo senescere? Ergo « Erunt, inquit, æquales Angelis » Dei. » Abstulit de medio suspicionem Judæorum, refellit calumnias Sadducæorum: quia Judæi credebant quidem resurrecturos mortuos, sed ad quæ opera resurgerent, carnaliter sentiebant. « Erunt æquales, inquit, » Angelis Dei. » Audisti de virtute Dei, audi etiam de Scripturis. « De resurrectione, inquit, non legis, quomodo modo locutus sit Dominus ad Moysen de rubo, dicens: » Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, et Deus Jacob? » Non est Deus mortuorum, sed vivorum⁴. »

XIX. Quod ergo resurgamus, dictum est; et quoniam ad vitam Angelorum resurgimus, a Domino audivimus: in qua vero specie resurgamus, ipse ostendit in resurrectione sua. Quia vero ipsa species corruptionem non habebit, Apostolus dicit: « Hoc autem dico, fratres, quia » caro et sanguis regnum Dei hæreditate possidere non » possunt; neque corruptio incorruptionem hæreditate » possidebit: » ut ostenderet nomine carnis et sanguinis corruptionem mortalis animalisque corporis se intelligere voluisse. Deinde solvit jam ipse quæstionem, quam possent ab eo solliciti auditores exquirere: quia sollicitior ipse de intellectu filiorum, quam filii sunt de verbis parentum. Subjungit ergo, et dicit: « Ecce mysterium vobis » dico. » Quiescat cogitatio tua, o homo, quisquis es. Cœperas enim cogitare de verbis Apostoli, quod caro humana non resurgat, cum audires: « Caro et sanguis regnum Dei non possidebit: » sed præbe aurem consequentibus verbis, et corrige præsumptionem cogitationis. « Ecce, inquit, mysterium dico vobis. Omnes quidem » resurgemus, sed non omnes immutabimur². » Quid est

⁴ Math. xxii, 31 et 32. — ² 1 Cor. xv, 51.

hoc? Mutatio quippe aut in pejus est, aut in melius: Si ergo posita est mutatio, ut nondum videamus qualis erit, utrum in aliquid melius, an in aliquid deterius. Ergo sequatur, et ipse exponat: quid nobis est suspicari? Et fortasse humana suspicione labi in errorem te non permittit in conjecturas tuas Apostolica auctoritas, et hoc liquide exponit, cujusmodi mutationem velit intelligi. Quid ergo? Cum dixisset: « Omnes resurgemus, non tamen omnes immutabimur: » video omnes resurrecturos et bonos et malos; sed qui immutabuntur, videamus; et hinc intelligamus mutationem, utrum in melius an in deterius sit futura. Si enim malorum est ista mutatio, in pejus; si autem bonorum, in melius erit. « In atomo, » inquit, in ictu oculi, in novissima tuba. Canet enim » tuba, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur¹. » Jam ergo in melius erit ista mutatio, cum dicit: « Et nos immutabimur: » sed nondum expressum est quantum exprimi oportuit, quo usque corpus nostrum commutatur in melius. Quid est ipsum melius, nondum dictum est. Nam et ab infantia in adolescentiam cum mutatur, potest dici in melius commutari, ubi etsi minus infirmum, adhuc tamen infirmum et mortale est.

XX. Ergo singula diligentius retractemus. « In atomo, » inquit. Difficile videtur hominibus resurgere mortuos: sed mirum est quemadmodum abstulerit Apostolus omnes ancipites difficultates de cordibus fidelium. Dicis tu: Non resurgunt mortui: ego non solum resurgere mortuum dico, sed tanta celeritate, quanta non conceptus et natus es. Quanta enim mora est, ut formetur homo in utero, ut perficiatur, ut nascatur, ut ætatum successione roboretur? Numquid forte sic resurrecturus est? Non: sed « In atomo², » inquit. Multi nesciunt quid sit atomus.

¹ 1 Cor. xv, 52. — ² Florus ad 1 Cor. xv.

Atomus dictus est a *τομή*, quod est sectio: *ἄτομος* Græce quod secari non potest. Sed dicitur atomus in corpore, dicitur in tempore. In corpore dicitur, si quid inveniri potest, quod quidem dividi non posse perhibetur, corpusculum aliquod tam minutum, ut jam non habeat ubi secari possit. Atomus autem in tempore momentum est breve, quod jam non habet ubi dividatur. Verbi gratia, ut possint etiam corda tardiora capere quod dico: lapis est; divide eum in partes, et partes ipsas divide in lapillos, lapillos quidem in grana, veluti sunt arenæ, rursusque ipsa arenæ grana divide in minutissimum pulverem, donec si possit pervenias ad aliquam minutiam, qualis jam dividi non potest. Hæc est atomus in corporibus. In tempore vero sic intelligitur. Annus, verbi gratia, dividitur in menses, menses dividuntur in dies, dies adhuc in horas dividi possunt, horæ adhuc in partes horarum quasdam productiores, quæ admittunt divisiones, quo usque venias ad tantum temporis punctum, et quamdam momenti stillam, ut per nullam morulam produci possit, et ideo jam dividi non possit: hæc est atomus temporis. Dicebas ergo non resurgere mortuos: non solum resurgunt, sed tanta celeritate resurgunt, ut in atomo temporis futura sit omnium resurrectio mortuorum. Et exponens tibi atomi celeritatem, cum dixisset: « In atomo, » adjunxit continuo, quantum fieri possit actionis ac motus in atomo temporis: « In ictu oculi » ait. Scivit enim obscure dixisse: « In atomo, » et planius dicere voluit quod facilius intelligeretur. Quid est ictus oculi? Non quo palpebris claudimus oculum vel aperimus: sed ictum dicit oculi emissionem radiorum ad aliquid cernendum. Mox enim ut conjeceris aspectum, emissus radius in coelum pervenit, ubi solem et lunam et stellas et sidera contuemur, tam immenso intervallo a terra separata.

Tubam vero novissimam, signum novissimum dicit : « Canet enim, inquit, tuba, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur. » Nos utique fideles dixit, et priores resurgentes ad vitam æternam. Ergo illa mutatio, quia piorum atque sanctorum est, in melius erit, non in deterius.

XXI. Sed quæ est ista mutatio? quid est illud quod ait : « Immutabimur. » Species amittitur quæ nunc est, an sola corruptio, propter id quod dictum est : « Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptionem hæreditate possidebit? » Quod ne auditorem moveret ad desperandam carnis resurrectionem, subiecit : « Ecce mysterium vobis dico : Omnes resurgemus, sed non omnes immutabimur. » Et ne putaremus immutationem in pejus futuram : « Et nos, inquit, immutabimur. » Restat ergo ut dicat qualis immutatio futura sit. « Oportet enim hoc corruptibile, inquit, induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem¹. » Si corruptibile hoc induetur incorruptione, et mortale hoc induetur immortalitate, jam non erit corruptibilis caro. Si ergo non erit corruptibilis caro, cessabit nomen corruptionis in carne et sanguine, cessabit etiam nomen proprium carnis et sanguinis; quia mortalitatis sunt ista nomina. Et si ita est, et caro resurget, et quia immutatur et fit incorrupta, « Caro et sanguis regnum Dei non possidebit. » Quod si illam immutationem in eis aliquis intelligere voluerit, quos tunc adhuc vivos ille dies inventurus est; ut qui jam mortui erant, resurgant, qui autem adhuc vivunt, immutentur; ut eorum personam suscepisse credatur Apostolus, cum ait : « Et nos immutabimur : » eadem tamen ratio consequetur, quia illa incorruptio ad omnes utique pertinebit, « Cum cor-

¹ 1 Cor. xv, 50-53.

ruptibile hoc induet incorruptionem, et mortale hoc induet immortalitatem. Tunc fiet sermo qui scriptus est; Absorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, contentio tua? Ubi est, mors, aculeus tuus¹? » Corpus autem quod jam mortale non est, non proprie dicitur caro et sanguis, quæ terrena sunt corpora : sed corpus dicitur, quod jam cœleste dici potest. Sicut idem Apostolus cum diceret de carniū differentia : « Non omnis, » inquit, caro eadem caro. Alia quidem est hominum, » alia pecorum, alia piscium, alia voluerum, alia serpentium. Et corpora, inquit, cœlestia, et corpora terrestria². » Nullo modo autem diceret carnes cœlestes; quamvis carnes possint dici corpora, sed terrestria. Omnis enim caro corpus est : non autem omne corpus caro : non solum quia cœleste corpus non dicitur caro, sed etiam quædam ipsa terrestria, sicut ligna et lapides, et si quid ejusmodi est. Etiam sic ergo caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt : quia resurgens caro in tale corpus commutabitur, in quo jam non erit mortalis corruptio; et propterea nec carnis et sanguinis nomen.

XXII. Sed intendite, fratres, rogamus vos; non est res parvi pendenda, de fide nostra agitur : cui non tam a paganis cavendum est, quam a quibusdam perversis, qui se Christianos dici et videri volunt. Non enim deerant etiam sub Apostolis, qui dicerent resurrectionem jam factam esse, et fidem quorundam perverterent, de quibus Apostolus : « Qui circa veritatem, inquit, erraverunt, » dicentes resurrectionem jam factam esse, et fidem quorundam subverterunt³. » Non autem vacat quod non ait, a veritate aberraverunt, sed « Circa veritatem, non tamen veritatem tenuerunt. Mors ergo tollitur, et non erit quodam modo : sicut Apostolus ait : « Absorbetur mor-

¹ 1 Cor. xv, 54, 55. — ² Ibid. 39, 40. — ³ 2 Tim. ii, 18.

» tale a vita¹. » Sic enim dictum est et de Domino, quia deglutivit mortem². Non enim quasi recedit mors habens aliquam substantiam suam : sed in ipso corpore ubi erat, esse desinet, ut speciem videas, speciem teneas, quæras corruptionem et mortalitatem, et non invenias. Discessit ergo aliquo corruptio ? Non : sed ibi interempta est, ibi absorpta est. Propterea cum dixisset : « Oportet corruptibile hoc incorruptionem, et mortale hoc immortalitatem induere : tunc fiet, inquit, sermo qui scriptus est, » Absorpta est mors in victoriam. Ubi est, mors, contentio tua ? Ubi est, mors, aculeus tuus ? » Et non ait, Discessit mors in victoriam ; sed : « Absorpta est mors in victoriam. » Quomodo ergo illi circa veritatem aberraverunt ? Quia veram dixerunt resurrectionem unam, sed aliam negaverunt.

XXIII. Est enim resurrectio secundum fidem, in qua omnis qui credit, resurgit in spiritu. Etenim ille bene resurget in corpore, qui primo resurrexit in spiritu. Nam qui antea in spiritu per fidem non resurrexerint, non ad illam commutationem resurgent in corpore, ubi assumetur et absorbebitur omnis corruptio, sed ad illam poenalem integritatem. Nam integra erunt et corpora impiorum, nihil ex eis imminutum apparebit, sed ad poenam erit integritas corporis, et quædam, ut ita dicam, quædam firmitas corporis, corruptibilis firmitas : quia ubi dolor esse poterit, non potest dici non esse corruptio ; quamvis non deficiat illa infirmitas in doloribus, ne dolor ipse moriatur. Nam ipsam corruptionem nomine vermis prophetice significatam non incongrue creditur, et ipsum dolorem nomine ignis. Sed quia firmitas tanta erit, ut nec doloribus cedat in mortem, nec ad incorruptionem, in qua nullus dolor est, commutetur ; propterea sic scrip-

¹ 2 Cor. v, 4. — ² 1 Petr. iii, 22.

tum est : « Vermis eorum non morietur, et ignis eorum » non extinguetur¹. » Commutatio vero quæ corruptionem non habebit, sanctorum erit. Illorum ergo erit, qui modo habent resurrectionem spiritus per fidem : de qua resurrectione dicit Apostolus : « Si autem resurrexistis cum » Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in » dextera Dei sedens : quæ sursum sunt sapite, non quæ » super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscon- » dita est cum Christo in Deo². » Quomodo morimur secundum spiritum, et resurgimus secundum spiritum : sic postea morimur secundum carnem, et resurgimus secundum carnem. Secundum spiritum mors est, non credere vana, quæ credebat, non facere mala quæ faciebat. Secundum spiritum resurrectio est credere salubria quæ non credebat, et facere bona quæ non faciebat. Qui terrena idola et figmenta deos putabat, unum Deum cognovit, in eum credidit, mortuus est in idololatria, resurrexit in fide Christiana. Ebriosus erat, sobrius est ; mortuus est ab ebrietate, resurrexit in sobrietate. Sic ab omnibus malis operibus cum receditur, mors quædam fit in anima, et in ejus bonis operibus resurgit. « Mortificate, inquit » Apostolus, membra vestra quæ sunt super terram : im- » munditiam, perturbationem, concupiscentiam malam, » et avaritiam, inquit, quæ est idolorum servitus³. » Mortificatis ergo istis membris, resurgimus in bonis quæ sunt istis contraria ; in sanctitate, in tranquillitate, in charitate, in eleemosynis. Quomodo autem præcedit mors secundum spiritum resurrectionem quæ est secundum spiritum : sic præcessura est mors secundum carnem resurrectionem quæ futura est secundum carnem.

XXIV. Utramque ergo noverimus, et spiritalem et corporalem. Ad spiritalem pertinet quod dictum est :

¹ Marc. ix, 43. — ² Beda et Florus ad Coloss. iii, 1-3. — ³ Ibid. 5.